

Верховний
Суд

ОГЛЯД РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

За період з 25.11.2019 по 29.11.2019

2019/42

Дата прийняття:	26/11/2019
Дата набуття статусу остаточного:	26/02/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Конвенція).
Назва:	<u>CASE OF M.M.B. v. SLOVAKIA</u> (Application no. 6318/17)
Зміст:	<p>Заява у цій справі була подана до ЄСПЛ матір'ю заявниці від її імені. Справа стосувалася скарги заявниці на розслідування, проведене органами влади щодо її тверджень про сексуальне насильство з боку батька.</p> <p>У 2012 році мати заявниці звернулась до спеціалізованого центру, оскільки підозрювала, що її донька стала жертвою сексуального насильства. Психологи центру з'ясували, що нетипова поведінка заявниці могла бути викликана насильством над нею.</p> <p>Надалі було порушено два розслідування, в рамках яких підготовано сім різних експертних звітів. Деякі з експертів не встановили жодних ознак сексуального насильства і дійшли висновку, що заявниця має багату уяву, тоді як інші експерти з'ясували, що вона не могла вигадати деякі події/історії, попередньо не переживши їх у минулому. Оцінки експертів особистостей матері та батька заявниці також були суперечливими.</p> <p>На запит слідчих органів дослідницький інститут підготував сьомий експертний звіт, який містив висновок, що, імовірно, заявниця була піддана сексуальному насильству. Окрім іншого, у звіті було зазначено, що будь-які невідповідності у свідченнях заявниці можуть бути пояснені триваючим процесом, який включає в себе зміни у її поведінці та позиції. У звіті також звернуто увагу на те, що малюнки заявниці показали імовірність застосування до неї сексуального насильства.</p> <p>Проте у 2015 році слідчий припинив провадження у справі за обвинуваченням батька заявниці, оскільки висновки сьомого звіту не були достатніми для того, щоб встановити, що насильство мало місце.</p> <p>Слідчий також послався на висновки інших звітів, згідно з якими заявниця переплутала реальність з уявою, а у батька не було жодних ознак сексуальних відхилень або агресії, і що мати могла маніпулювати заявницею.</p> <p>Обґрунтовуючи свої доводи обов'язком держави дотримуватись положення статті 8 Конвенції, заявниця скаржилась, що органи</p>

	<p>влади не спромоглися провести ефективне розслідування її тверджень про сексуальне насильство. Окрім іншого, вона стверджувала, що органи влади припинили розслідування, хоча звітами експертів було підтверджено факт застосування до заявниці насильства.</p>
Констатоване порушення (стаття):	<p>Порушення статті 8 Конвенції (право на повагу до приватного і сімейного життя).</p>
Дата прийняття:	<p>26/11/2019</p>
Дата набуття статусу остаточного:	<p>26/02/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.</p>
Назва:	<p>CASE OF YAŞAR v. ROMANIA (Application no. 64863/13)</p>
Зміст:	<p>Заявник є громадянином Туреччини. Справа стосувалась конфіскації його судна, оскільки воно використовувалося для незаконного рибного промислу в Чорному морі. Судно заявника було конфісковано у 2010 році в межах кримінального провадження, порушеного проти капітана судна Д., який використовував його на умовах усної домовленості із заявником. У 2012 році за результатами спрощеного кримінального провадження Д. було засуджено за рибальство на судні та використання риболовного спорядження без дозволу. В ході провадження заявник надав документи, які підтверджували його право власності на судно, яке, з його слів, «було затримано в територіальних водах Румунії без його відома». Вирок суду щодо Д. набув статусу остаточного, проте справа була направлена на новий розгляд в частині конфіскації. Суди встановили, що конфіскація не була прийнята в межах змагальної процедури, оскільки власника судна не було викликано до суду в рамках провадження проти капітана Д. Під час другого етапу проваджень заявника було викликано до суду; його інтереси представляв адвокат за його власним вибором, який стверджував, що конфіскація була непропорційною з урахуванням значної вартості судна та відсутності будь-якої доведеної шкоди. Проте остаточним рішенням, прийнятим у 2013 році, суди встановили, що заявник мав знати про те, що судно</p>

використовувалось для вчинення правопорушень, з огляду на наявність на судні призначеного для незаконного рибного промислу обладнання, яке заявник визначив як йому належне. Суди також врахували тяжкість злочину, для скоєння якого використовувалось конфісковане судно, а також потенційну шкоду рибним запасам у Чорному морі та можливість травмування дельфінів.

У 2016 році судно було продано приватній особі за 1900 євро; його вартість з часом знецінилась. Кошти отримало Державне Казначейство.

Посилаючись на положення статті 1 Першого протоколу до Конвенції (право на мирне володіння майном), заявник стверджував, що конфіскація його судна була незаконною та непропорційною.

Оцінка Суду

Жодна зі сторін не оспорювала факту того, що конфіскація судна заявника становила втручання у його право на мирне володіння своїм майном.

Більше того, Суд встановив, що конфіскація становила позбавлення права власності, оскільки це був постійний захід, запровадження якого становило остаточну передачу права власності у 2016 році.

Це втручання було здійснено відповідно до вимог закону, а саме положень національного законодавства щодо рибальства та аквакультури, та переслідувало легітимну мету – запобігання діяльності, що становить серйозну загрозу біологічним ресурсам Чорного моря, а саме незаконному вилову риби. Відповідно, конфіскація відповідала інтересам суспільства.

По перше, Суд підкреслив, що заявник мав розумну можливість представити свою справу органам влади.

Зокрема, справа була направлена на перегляд в частині конфіскації, яка мала би бути вирішена в змагальній процедурі. На новому етапі провадження інтереси заявника представляв адвокат, якого він обрав на власний розсуд, і заявник мав можливість надати докази та аргументи, які вважав необхідними для захисту своїх інтересів.

З матеріалів справи не вбачається того, що румунські суди діяли свавільно при оцінці доказів.

Більше того, суди ретельно забезпечили баланс у дотриманні прав, які були предметом розгляду в цій справі, посилаючись на тяжкість злочину, вчиненого з використанням судна, і вказали, що конфіскація у формі грошового еквіваленту не була б доречною.

Конфіскація також не накладала надмірного тягаря на заявника, оскільки він не спромігся довести судам вартість судна і не стверджував, що передача судна в оренду була єдиним джерелом

Огляд рішень Європейського суду з прав людини

	<p>його доходу. Дійсно, в кінцевому результаті судно було відчужено за 1900 євро.</p> <p>Таким чином, в цій справі не було порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.</p>
Констатоване порушення (стаття):	Відсутність порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції (право на мирне володіння майном).
Дата прийняття:	26/11/2019
Дата набуття статусу остаточного:	26/02/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.
Назва:	CASE OF KRAVCHUK v. RUSSIA (App. No(s).10899/12)
Зміст:	<p>Заявник К. є громадянином Росії та проживає у м. Сочі.</p> <p>Справа стосувалась експропріації земельної ділянки заявника для зимових Олімпійських ігор 2014 року.</p> <p>У 2011 році (у зв'язку із організацією зимових Олімпійських ігор 2014 року в Сочі) органи влади вирішили експропріювати земельну ділянку, площею 608 кв. м, яка належала К. З метою визначення розміру компенсації на замовлення органів влади було складено звіт, в якому оціночна вартість землі складала 5 726 752 рублі (приблизно 143 168 євро).</p> <p>Не погоджуючись з оцінкою, К. просив органи влади збільшити розмір компенсації. К. замовив в іншій компанії звіт, згідно із яким ринкова вартість землі складала 7 877 300 рублів (приблизно 195 800 євро).</p> <p>Оскільки К. не прийняв пропозицію органів влади щодо запропонованої суми компенсації, то було розпочато процедуру експропріації.</p> <p>13 липня 2011 року Окружний суд Адлера (Краснодарський край) прийняв рішення про експропріацію земельної ділянки на основі звіту, складеного на замовлення органів влади. К. оскаржував рішення суду, проте безуспішно.</p> <p>Посилаючись на статтю 1 Першого протоколу до Конвенції (право на мирне володіння майном), К. скаржився, що сума сплаченої йому компенсації була значно нижче вартості його земельної ділянки.</p>
Констатоване порушення (стаття):	Порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції (право на мирне володіння майном).

Дата прийняття:	26/11/2019
Дата набуття статусу остаточного:	26/11/2019 (Комітет)
Назва:	CASE OF SAVENKO (LIMONOV) v. RUSSIA (Application no. 29088/08)
Зміст:	<p>Заявник С. – опозиційний політик та автор книг і статей (псевдонім – Едуард Лімонов).</p> <p>У 2007 році він взяв участь у радіодебатах у прямому ефірі на «Радіо Вільна Європа/Радіо Свобода», метою обговорення яких було рішення суду на підтримку відмови органів влади м. Москви санкціонувати мітинг, відомий як «марш несогласных». С. – один із лідерів широкої коаліції опозиційних груп, які були залучені до організації мітингу, висловив думку про те, що московські суди були під контролем мера м. Москви.</p> <p>Мер подав до суду позов про дифамацію проти С., який районний суд м. Москви задовольнив у повному обсязі.</p> <p>Суд встановив, що під таким твердженням С. мав на увазі те, що суди не були незалежними, оскільки ніколи не приймали рішень проти мера.</p> <p>Це рішення було підтримано в порядку апеляційного розгляду у 2008 році Московським міським судом, який також установив, що твердження С. підірвало суспільну довіру до влади та завдало моральної шкоди меру, який не був звичайним громадянином, а обраним головою органу виконавчої влади.</p> <p>Суд постановив стягнути з С. та радіостанції компенсацію по 500 000 рублів (приблизно 14 000 євро) на користь мера як повне відшкодування завданої шкоди.</p> <p>Суди в подальшому відмовили С. у задоволенні його клопотання про розстрочку стягуваної суми компенсації, а у 2009 році суд обмежив С. у праві на виїзд з країни у зв'язку із несплатою повної суми такого відшкодування.</p>
Констатоване порушення (стаття):	Порушення статті 10 Конвенції (право на свободу вираження поглядів).
Дата прийняття:	26/11/2019

Дата набуття статусу остаточного:	26/02/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.
Назва:	CASE OF BELUGIN v. RUSSIA (Application no. 2991/06)
Зміст:	<p>Заявник Б. – громадянин Росії, народився у 1976 році і наразі відбуває 20-річний строк покарання за вчинення грабежу та умисного вбивства.</p> <p>Справа стосувалася тверджень про те, що його засудження ґрунтувалося на зізнанні, зробленому під примусом під час перебування у відділку міліції.</p> <p>Б. було затримано 25 грудня 2002 року за підозрою у вчиненні нападу. Суд звільнив Б. через два дні після завершення судового засідання про його ув'язнення, проте Б. було негайно повторно затримано.</p> <p>За час перебування у відділку між 25 та 26 грудня Б. зізнався у вчиненні грабежу та вбивства. Проте пізніше Б. заперечив свої раніше надані свідчення, стверджуючи, що вони були надані під тиском.</p> <p>30 грудня 2002 року Б. оглянув лікар, який констатував наявність синців на його спині, голові й на правій скроні та садна на його зап'ястях, які могли бути спричинені три – п'ять днів до цього.</p> <p>У 2003 та 2012 роках органи влади відмовили у порушенні кримінального провадження за твердженнями Б. про катування, кожного разу встановлюючи, що ушкодження, які були описані у медичному висновку, виникли внаслідок опору Б. під час його затримання. Заявник не оскаржував жодного із зазначених рішень.</p> <p>Б. було засуджено у червні 2006 року за три епізоди грабежу та вбивство на 20 років позбавлення волі.</p> <p>Суд першої інстанції обґрунтував своє рішення зізнавальними свідченнями Б., які той надав під час перебування в відділку міліції. Суд відхилив клопотання Б. про те, що його свідчення мають бути визнані недопустимими, оскільки вони були отримані в результаті побиття міліцією та за відсутності адвоката, і дійшов висновку про те, що його ушкодження були спричинені після розгляду питання про затримання, тобто 27 грудня 2002 року, і, відповідно, після того, як Б. надав зізнавальні свідчення.</p> <p>У своїй скарзі до ЄСПЛ заявник вказував, що його засудження ґрунтувалося на примусових зізнавальних свідченнях.</p>

Констатоване порушення (стаття):	Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).
Дата прийняття:	26/11/2019
Дата набуття статусу остаточного:	26/02/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.
Назва:	CASE OF ABDYUSHEVA AND OTHERS v. RUSSIA (Application nos. 58502/11; 62964/10; 55683/13)
Зміст:	<p>Справа стосувалася скарг заявників – К., І. та А. – до національних судів щодо призначення їм замісної терапії в лікуванні наркотичної залежності.</p> <p>Заявники, які тривалий час були залежними від героїну, проходили лікування у державних лікарнях, що спеціалізувались на лікуванні наркотичної залежності.</p> <p>Заявники були незадоволені лікуванням і подали до судів клопотання з проханням призначити їм замісну терапію метадоном та бупренорфіном, яка, на їхню думку, була більш ефективною.</p> <p>Їхні клопотання були відхилені через те, що федеральним законодавством було заборонено лікування наркотичної залежності метадоном та бупренорфіном.</p> <p>За інформацією, наданою Урядом, яку заявники не оспорювали, заявники К. та А. припинили вживати героїн у 2014 році.</p> <p>Заявниця І. вживала опіоїди з 1984 року. Вона надала висновок медичної комісії у складі двох токсикологів та психіатра з неурядової організації «Ukrainian Institute for Public-health Research», в якому лікарі вказали, що пацієнту необхідна замісна терапія того вигляду, якого вона потребує.</p> <p>У відповідь Уряд надав медичний висновок групи російських токсикологів, працевлаштованих у токсикологічній лікарні, де проходила лікування заявниця І. В цьому висновку йшлося про те, що замісна терапія метадоном та бупренорфіном не усуває залежності від опіоїдів та не спричиняє ремісії. Лікарі рекомендували, щоб заявниця І. продовжувала лікувальну програму, засновану на медичній та соціальній реабілітації, яка могла б забезпечити досягнення ефективного результату незалежно від ступеня залежності.</p> <p>Заявник А. також приймав опіоїди з 1994 року. У квітні 2012 року він звернувся із аналогічним клопотанням, що й інші два заявники,</p>

	до Міністерства охорони здоров'я Самарської області. Міністерство поінформувало А. про те, що ці речовини були заборонені законом, і рекомендувало йому дотримуватись традиційного лікування. А. подав скаргу до суду, проте вона була відхилена з аналогічних підстав.
Констатоване порушення (стаття):	Відсутність порушення статті 8 Конвенції (право на повагу до приватного і сімейного життя). Відсутність порушення статті 34 Конвенції (індивідуальні заяви). Суд більшістю голосів визнав подану І. заяву прийнятною стосовно скарг щодо статті 8 Конвенції та непринятною в іншій частині, а подані К. та А. заяви – непринятними.
Дата прийняття:	28/11/2019
Дата набуття статусу остаточного:	28/02/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.
Назва:	CASE OF MUSTAFA v. BULGARIA (Application no. 1230/17)
Зміст:	<p>Заявник у цій справі – М. – цивільний, що не мав жодного зв'язку із армією, був засуджений військовими судами за вчинення не пов'язаного із проходженням військової служби правопорушення, оскільки один зі співобвинувачених у справі був військовослужбовцем на час вчинення злочину.</p> <p>У 2011 році М. був звинувачений в організації та керуванні злочинною групою, метою діяльності якої було отримання різних фінансових вигод від незаконного обігу дороговартісних товарів і предметів у комерційних цілях.</p> <p>Враховуючи зв'язок між обвинуваченнями проти ймовірних членів злочинної групи та фактом того, що один із них на час вчинення злочину перебував у складі збройних сил, справа стосовно всіх обвинувачених була передана на розгляд військового суду.</p> <p>У 2015 році суд у складі одного судді та двох присяжних призначив покарання М. у виді п'яти років позбавлення волі із сплатою штрафу у розмірі 10 226 євро. Вирок суду був підтриманий Військовим апеляційним судом у складі трьох військових судів.</p> <p>М. подав апеляцію з питань права, оскаржуючи, окрім іншого, незалежність та неупередженість військових судів.</p> <p>У 2016 році Верховний касаційний суд підтримав засудження М. за незаконну транскордонну торгівлю та виправдав його за обвинуваченням у організації та керівництві злочинною групою.</p>

Призначене попередніми судами покарання було зменшено до трьох років позбавлення волі, а розмір штрафу залишено без змін. Зокрема, Верховний касаційний суд вважав, що статус військових суддів забезпечує достатні гарантії для збереження їхньої незалежності та неупередженості; окрім цього, вони користуються такими ж конституційними гарантіями, як і цивільні суди, і на них поширюються такі ж правила щодо заробітної плати, дисципліни та просування по службі. Суд також додав: не зважаючи на те, що судді мали військові звання, вони не були професійними офіцерами, а звання їм присвоїв голова суду, до якого вони були призначені.

Оцінка Суду.

Посилаючись на положення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд), М. скаржився, що його було засуджено як цивільну особу військовими судами, які, за його твердженнями, не були незалежними та неупередженими.

ЄСПЛ у цій справі встановив, зокрема, що сумніви М. щодо незалежності та неупередженості військових судів можуть бути розглянуті як об'єктивно виправдані.

Адже, по-перше, військові судді підпорядковувалися військовій дисципліні. Після їх призначення вони ввійшли до складу армії та отримали відповідне звання. І хоча до справ, порушених перед військовими судами, застосовуються ті самі процесуальні правила, що і до справ, порушених перед звичайними кримінальними судами, сам факт того, що військові судді підпорядковуються військовій дисципліні, формально входять до складу армії, а присяжні військового суду за визначенням були військовими офіцерами, вказує на те, що військові суди відповідно до внутрішнього законодавства не можуть розглядатися як аналогічні звичайним судам.

По-друге, відповідно до болгарського законодавства справи, що стосуються злочинних угруповань, зазвичай підпадали під юрисдикцію Спеціалізованого кримінального суду.

Проте у цьому випадку єдиною причиною, чому справу розглянули військові суди, було те, що один з обвинувачених проходив службу у збройних силах, а стаття 411а Кримінально-процесуального кодексу передбачала, що юрисдикція військових судів переважала над юрисдикцією Спеціалізованого кримінального суду.

ЄСПЛ послався на свою прецедентну практику, відповідно до якої військове кримінальне судочинство має поширюватись на цивільне населення, лише якщо для цього були вагомні причини.

	<p>Цей принцип узгоджується з існуючою на міжнародному рівні тенденцією до виключення кримінальних справ із юрисдикції військових судів, коли вони стосуються цивільних осіб.</p> <p>Існування «переконливих причин» має бути продемонстроване в кожному індивідуальному випадку. Абстрактного виділення у національному законодавстві певних правопорушень у категорію таких, що мають розглядатися військовими судами, недостатньо.</p>
Констатоване порушення (стаття):	Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).

Огляд рішень Європейського суду з прав людини. Рішення за період з 25.11.2019 по 29.11.2019 / Відпов. за вип.: О. Ю. Тарасенко, Д. П. Мордас, Р. Ш. Бабанли. – Київ, 2019. – Вип. 42. – 11 стор.

Застереження:

1. Огляд окремих судових рішень, зокрема й їх переклад, здійснюється працівниками департаменту аналітичної та правової роботи Верховного Суду з використанням матеріалів, розміщених на вебсайтах Європейського суду з прав людини:
<https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>,
<https://hudoc.echr.coe.int>.
2. Огляд рішень здійснюється з метою ознайомлення з їх коротким змістом. Для повного розуміння суті висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним на вебресурсах Європейського суду з прав людини.
3. Інформація має суто допоміжний та довідковий характер та не має на меті висвітлити суть усієї проблематики, яка вирішується відповідними судовими рішеннями.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua